

August Bruhn: Varför böra männen arbeta för kvinnans politiska rösträtt? Föredrag vid offentligt möte å Industrihotellet i Kristianstad

Talare

August Bruhn
Präst och politiker

Datum

13 april 1916

Plats

Kristianstad

Varför böra männen arbeta för kvinnans politiska rösträtt? Det gäller rättfärdighet. Tyvärr göras frågor alltför ofta till maktfrågor. Å ena sidan har man makten och är rädd för att mista den. Å andra sidan längtar man efter makten. Makten ger mig medel att främja mina egna intressen och tillfredsställer min ärelystnad. Maktlystnad är krass egoism och hänsynslöshet. Maktlystnad gör människor bittra mot varandra. De, som äga makten, bli bittra mot dem, som vilja ta makten från dem, och de, som icke ha makten, bli bittra mot dem, som vilja undanhålla dem den. Den kvinnliga rösträttsfrågan bör icke göras till en maktfråga. Männen böra icke göra den till en maktfråga, i vilken det gäller att med all makt bevara makten. Ej heller böra kvinnorna göra den till en maktfråga, i vilken det gäller att med all makt ta makten. Maktfrågor förråa oss och försämra oss därigenom. Nej, den kvinnliga rösträttsfrågan skall vara vad den är: en rättfärdighetsfråga. Striden skall icke gälla makten utan rätten. Och då striden flyttas över från maktens område till rättens, må den gärna föras, ja bör den föras kraftigt. Dock endast med sanningens, rättfärdighetens och kärlekens vapen. Kämpa vi för ett sådant mål och med sådana vapen, må vi gärna drabba samman. En sådan strid är blott en sund livsytring. Den kvinnliga rösträttsfrågan är en rättfärdighetsfråga. Kvinnorna höra ju liksom männen till folket, ja utgöra ju den talrikare delen därav. Varför skulle de icke ha lika rätt som männen att bestämma över folkets och landets frågor? Vem har givit männen ensamrätt i detta hänseende? Inte har Gud, den rättfärdige, gjort det? Nej, vi män ha själva tagit oss den genom vår fysiska maktöverlägsenhet. Och bibehållit den genom samma fysiska maktöverlägsenhet. Att låta den fysiska maktöverlägsenheten vara utslagsgivande är emellertid att befinna sig på ett mycket lågt och primitivt stadium. Det finns andra slags styrka än kroppstyrka. Det finns intellektuell styrka och karaktärsstyrka. Kroppstyrka är bra, intellektuell styrka är bättre, karaktärsstyrka är bäst. Inte äro kvinnorna männen underlägsna, när det gäller intellektuell styrka eller karaktärsstyrka? Äro icke

kvinnorna minst lika nödvändiga för folket som männen? Äro de icke lika dugliga? Göra de icke lika mycket nytta som männen? Varför skulle de ej ha lika rätt att deltaga i styrande av landet? Gälla icke de frågor, vilka landets riksdag beslutar i, lika mycket kvinnor som män? Ingen torde på allvar kunna neka, att den kvinnliga rösträttsfrågan är en rättfärdighetsfråga. Men är den detta, är kvinnans ställning i vårt land för närvarande en förnedringsställning. Det ha kvinnor redan insett, och därför har den kvinnliga rösträttsrörelsen tillkommit. Den är fullt berättigad. Det gäller rätt. Att den kampen ej blivit förd till seger i vårt land redan är en skam för oss män. Just därför att frågan är en rättfärdighetsfråga böra vi män vara med om att arbeta för den. Eller skulle vi män verkligen vilja vara med blott om makt och inte om rätt? Jag vill tänka så högt om männen, att de vilja sätta rätt högre än makt. Är det värdigt oss män att låta kvinnorna pocka sig till deras rätt? Vore det icke bra mycket värdigare, att vi gäve dem deras rätt? Varför skola vi vara så rädda att släppa något av makten för rätten? Hur rädd har icke den politiska högern i vårt land varit för att utvidga den manliga rösträtten? Hur har man icke uttänkt den ena garantien efter den andra för att bevara makten? Varför är man nu så rädd för kvinnorna, om rätten är på deras sida? Det skulle hedra oss män, om vi resolut och raskt, innan kvinnorna arbetat sig till det, gäve kvinnorna deras rätt. Varför skall en husbonde alltid gå och vänta på att hans tjänare skall begära löneförhöjning, om det är en duglig tjänare? Varför inte själmant ge honom den lön, som rättvisan bjuder att han får för sin duglighet och sin trohet? När det gäller rätt, skola vi inte vara så rädda eller så sena att taga första steget. Det är inte en dag för tidigt, att männen ta upp den kvinnliga rösträttsfrågan såsom sin fråga. Väl ha liberaler och socialdemokrater i vårt land frågan på sitt program. Men dels tränges den där tillsamman med många andra frågor. Ja tränges kanske undan av dessa. Dels bör den frågan, just på grund därav att den är en rättfärdighetsfråga och ej en maktfråga, ej vara en partipolitisk fråga utan en fråga, som är gemensam för alla politiska partier. Det är också den förenings mening, som blivit bildad här i Kristianstad nyligen, Männens förbund för kvinnans rösträtt, att söka höja frågan över partierna till en rättfärdighetsfråga, gemensam för alla partierna. Vi vilja hoppas, att det skall visa sig, att det inom alla tre politiska partierna skall finnas män, som ha öppet sinne för rättfärdighet och känna sig manade att, när det gäller rättfärdighet, göra någonting, ja kämpa för att föra rättfärdigheten till seger. Staten behöver kvinnan. Det synes mig alldeles naturligt, att om i staten finnas två typer av människa, man och kvinna, behöver staten bägge. Visserligen finnes mycket likartat hos man och kvinna men kanske ännu mer olikartat. Liksom staten behöver det likartade hos bägge, behöver den det olikartade. Att

icke tillgodogöra sig det olikartade, som finns hos kvinnan, är att gå miste om mycket värdefullt. En mycket vanlig invändning mot kvinnans politiska rösträtt är den: inte skola vi väl arbeta för att kvinnorna skola bli sådana som männen. Nej, visserligen icke. Det vore ett stort missgrepp, för att icke säga stor dumhet. Och skulle aldrig lyckas, som väl är. Nej, det är för att just det specifikt kvinnliga skall komma till sin rätt i staten, som vi skola arbeta för kvinnans politiska rösträtt. Som det nu är, bestämmer ju det specifikt manliga icke blott i frågor, som äro likartade för bägge könen, utan också i de specifikt kvinnliga. Nu gör sig en stor ensidighet gällande. Statens frågor ses, diskuteras och avgöras ensidigt manligt. Men enligt naturens ordning skola statens frågor ses, diskuteras och avgöras både manligt och kvinnligt. Det finns hos åtskilliga män ett kolossalt överskattande av det manliga betraktelsesättet och ett kolossalt ringaktande av det kvinnliga. Alldeles som om de icke vore födda av sina mödrar och uppfostrade till stor del av dem. En annan invändning mot kvinnans politiska rösträtt är den, att kvinnan bör bevaras åt hemmet. Däri ligger åtskilligt sunt men visst inte hela sanningen. Allraförst ligger däri en oavsiktlig anklagelse mot männen. Visserligen behövs kvinnan i hemmet. Men nog behövs mannen också där. Icke minst när det gäller barnens uppfostran. Kanske vi män låta oss av det offentliga livet dragas för mycket från hemmet, så att våra egna barns uppfostran försummas. Så att den blir för mycket feminiserad. Vidare tänker jag på alla de många kvinnor, för vilka inte verksamhet finns i hemmet. Alla döttrar i hemmet kunna inte gå sysslösa hemma och vänta, tills männen komma och hämta dem. Utom det att det finns fler kvinnor än män, är det ju så många män, som aldrig ingå äktenskap. Dels därför att de vänja sig vid det surrogat för äktenskapet, som heter lösa könsförbindelser, något både ur individuell och samhällssynpunkt ytterst beklagligt. Dels därför att de inte få den de vilja ha, ett uteslutande respektabelt skäl. Och detta sista motiv spelar naturligtvis lika stor roll för kvinnan. Skulle nu inte denna självförsörjande kvinna, som arbetar såsom lärarinna, såsom läkare, såsom författarinna, i affär, på fabrik kunna lika väl som mannen på samma verksamhetsområde delta i det politiska livet? Och så den gifta kvinnan – skulle vi inte behöva hennes erfarenhet, hennes mogenhet i staten? Till att i hemorten delta i förhandlingar, som gälla allmänna angelägenheter, kan hon väl ha lika mycket tid som till att i tid och otid vara med om kafferep, middagar, supéer, baler o. a. s. Det talas om att mödrar skulle försumma sina barn, därför att de skulle delta i val av riksdagsman t. ex. genom att en gång vart tredje år delta i röstningen vid 2-kammarval. Men inte talar man om att dessa mödrar försumma sina hem och sina barn, då de varje månad eller varje vecka äro med om allehanda lustbarheter utanför hemmet. Vad åter den

gifta kvinnans deltagande i riksdagsarbetet vidkommer, bleve det ju ett så försvinnande fåtal det gäller, att man ju icke kan tala om hemlivets förstörande genom det i vårt land. Men det fåtal gifta kvinnor och mödrar, som komme till riksdagen, behövdes alltför väl där. Det är en mängd frågor bland dem riksdagen avgör, rörande vilka de kvinnliga synpunkterna borde göras gällande. Äktenskapslagstiftning, arvsrätt, barnavård, fadersansvar med hänsyn till barn utom äktenskapet, skolväsen, religion, nykterhet, sedlighet, sjukvård, fattigvård o. s. v. – skulle inte kvinnans deltagande i dessa behövas? Är inte kvinnan minst lika mycket berörd av äktenskapslagstiftningen som mannen? Så ock av arvsrätt? Gånge hatt till och huva från, som det hette före Birger Jarls dagar, har allt för mycket lämnat spår efter sig även i den moderna lagstiftningen. Det är emellertid att observera, att det var under den konungs regering, som hade till sitt valspråk rätt och sanning, som den kvinnliga arvsrättsfrågan tog sitt andra stora steg framåt. Skulle inte kvinnan behövas i riksdagen för att i lagstiftningen påminna ansvarslösa fäder om deras skyldigheter mot deras egna barn? Skulle männen ensam vara kompetenta att besluta rörande vårt undervisningsväsen, då ju detta omfattar inte blott våra pojkar utan också våra flickor? Skulle inte kvinnan ha rätt och vara kompetent att besluta i religiösa frågor? Jag tror, att man i detta fall som i så många andra har för mycket läst Paulus och för litet Jesus Kristus. Paulus skriver i 1:sta brevet till Korintierna 14:de kapitlet: »Såsom kvinnorna tala i alla andra de heligas församlingar, så må de ock tala i edra församlingar. Det är dem icke tillstånd att tala, utan de böra underordna sig, såsom lagen bjuder. Vilja de hava upplysning om något, så må de hemma fråga sina män; ty det är en skam för en kvinna att tala i församlingen». Jag är viss om att Paulus kunde tillagt, såsom han gör i ett annat fall enligt samma brev 7:de kapitel: detta säger jag själv, icke Herren. Rörande detta liksom mycket annat har t. o. m. den store Paulus naturligtvis icke nått upp till Mästaren. Mästarens långa religiösa samtal med den samaritiska kvinnan, vilket skildras i Johannes' evangeliums 4:de kapitel och väckte lärjungarnes stora förvåning just därför att det var kvinna han talade med, visar Mästarens frigjordhet sin tids låga uppfattning av kvinnan. Skulle inte kvinnan, särskilt den kvinna, som lidit mycket av mannens superi, behövas, när det gäller att besluta i nykterhetsfrågor? Skulle kvinnorna inte behövas, när det gäller för ett folk så viktiga frågor som sedlighetsfrågorna? Skulle inte kvinnan behövas för att få bort en sådan skamfläck ur vår lagstiftning som prostitutionen? Skulle vidare kvinnan inte vara med, när det gäller att besluta om sjukvård och fattigvård. Skulle hon här inte äga insikter och kompetens att komplettera mannen? Det kan svårligen bestridas, att staten skulle vinna på att låta den

kvinnliga egenarten, den kvinnliga dugligheten, den kvinnliga grannlagenheten få göra sig gällande i dessa och många andra frågor. Det är, såsom jag redan förut sagt, att förspilla mycken duglighet att inte låta kvinnorna vara med och diskutera och besluta i sådana ting. Anlägga vi icke egoistiskt manlig synpunkt, utan vilja vi se saken från statsnyttans synpunkt, böra vi män arbeta för kvinnans politiska rösträtt. Kvinnan behöver staten. Jag menar: det vore nyttigt för våra kvinnor att få ta del i samhällsfrågorna. Det vore uppfostrande. Det vore utvecklande. Ansvar för en sak föder intresse för saken. Intresse för en sak föder arbete för att sätta sig in i saken. Och är man inne i en sak, blir man duglig för saken. Har man intet ansvar, slappas både intresse och sakkunskap och duglighet. Alltför många kvinnor ha alltför mycken tid till allehanda struntsaker eller onyttiga saker eller föga utvecklande eller förädlande saker. Eller, om de inte ha tid, ägna de alltför mycken tid åt sådant. Jag tänker på all tid, som i vårt land ägnas av kvinnor åt toaletten. Jag överdriver inte, då jag säger, att för många, många kvinnor – jag säger naturligtvis inte alla – är toaletten livsmålet. Livsmålet är att vara klädd efter senaste moden. Att jag härmed skulle uppmana våra kvinnor till att vara slarvigt eller fult klädda vore enfaldigt. Men jag frågar, om toaletten är ett människovärdigt livsmål. Jag frågar, om den, även om den ej är livsmålet, bör vara den dominerande i människolivet. Jag frågar, om man, därför att man har råd, har rätt att göra toilettfrågan till en så viktig fråga. Har man rätt att förspilla så mycken tid och så mycket intresse och så mycket pengar på något så improduktivt som toaletten? Är fåfänga förädlande, är den kärleksfull? Har man rätt att använda så mycket för egen del, under det andra leva i trasor? Hur uppväcker icke denna kolossala lyx i kvinnornas toaletter vid middagar, supéer, baler, konserter bitterhet och klasshat från deras sida, som leva i livets mörker? Och ansvaret är störst hos de högre klasserna, hos de s. k. bildade. Från dem sprider sig toilettgalenskapen – jag vill kalla den så – nedåt. Vid sidan om toilettintresset skulle jag vilja sätta nöjeslystnaden hos alltför många kvinnor. Naturligtvis finns det nöjeslystnad även hos männen. Men, som väl är, har den man inte något anseende, som inte har någon nyttig sysselsättning. Men så är betraktelsesättet ännu ej beträffande kvinnorna. Det betraktas fullständigt *comme il faut* för dem, som ha råd därtill, att intet nyttigt göra utan blott klä sig och roa sig. Men har man rätt till att äta, om man ej arbetar? Nej och åter nej. Då lever man på andras arbete. Då låter man andra arbeta i sitt ställe. Jag vill tro, att nöjeslystnaden hos så många kvinnor beror därpå, att de inte ha livsvärdiga mål att arbeta för. De behöva inte arbeta för sitt eget och familjens uppehälle. De tvingas inte heller genom inval i den ena eller andra korporationen att delta i arbetet för andra. Naturligtvis står det egna

initiativet till nyttigt arbete alltid öppet. Men själviskhet och lättja bortta initiativförmågan. Ansvar för samhällsfrågornas skötande ligger ju på männen. Jag tror, att det skulle vara synnerligen nyttigt för kvinnorna att få del i detta ansvar. Då skulle deras intressesfär utvidgas. Deras verksamhetsområde likaså. Har jag rätt att besluta om äktenskapslagstiftning, arvsrätt, barnavård, fadersansvar, skolväsen, religion, nykterhet, sedlighet, sjukvård, fattigvård o. s. v. och bär jag mitt ansvar för hur dessa frågor lösas, måste jag sätta mig in i dem. Men det tar tid. Denna tid måste tas från toilettomsorger och nöjen. Jag är nu inte längre blott en modedocka eller en samhällstärande varelse. Jag är medborgarinna. Jag skall arbeta på att höja mig själv. Jag skall arbeta på att höja andra. Jag skall arbeta på att uppbygga ett samhälle med så mycken lycka för så många som möjligt. Vi män skola arbeta för att våra kvinnor skola få sin intressesfär och sitt verksamhetsområde utvidgade. Vi skola inte i kvinnorna se huvudsakligen modedockor eller förströelse- eller njutningsmedel utan arbetskamrater. Vilja vi ha bort den myckna fåfängan och nöjeslystnaden hos så många av våra kvinnor, skola vi förhjälpas dem till människovärdiga livsmål. Ett sätt att göra detta är bestämt att arbeta för kvinnans politiska rösträtt, på det att intresset för och ansvarskänslan för samhällsfrågorna måtte uppkomma och utvecklas. Mänskligheten behöver fred. Det kan inte vara meningen, att mänskligheten skall förblödas, såsom den nu gör. Det kan inte vara meningen, att hat och hämndlystnad och mordlystnad och rovlystnad skola alltmer utvecklas. Det kan inte vara meningen, att åkrar och städer och egendom och djur skola förstöras. Allt detta är rena vanvettet. Men hur skall det bli annorlunda? Vi män ha visat oss vanmäktiga att lösa fredsfrågan. Vi ha vant oss vid att allt för fort gripa till den fysiska makten. Det krigiska draget, det militära draget har gått oss alltför i blodet. Jag tror vi behöva ha kvinnorna i statsstyrelsen för att få fredsfrågan löst. Redan det att kvinnan får komma dit är ju ett erkännande av att det icke är den fysiska makten utan rätten, som bör avgöra mellan oss människor. Kvinnan är icke krigiskt lagd. Det militära draget har ej gått henne i blodet. Hennes fysiska underlägsenhet gör henne till rättens naturlige målsman. Hennes uppgift såsom moder gör det naturligt för henne att beskydda, vårda och hela. Och onaturligt att angripa och förstöra och såra. Hon vet, vilket lidande det kostar, då en människa kommer till världen. Hon måste finna en människa för dyrbar för att bli endast kanonmat. Hon måste anse det meningslöst att föda till världen varelser, som så lätt prisgivas åt svärdet. Moderssinnet hos kvinnan gör henne fredssträvande och fredsbevarande. Här är en mycket viktig punkt, vari kvinnan genom sin natur kompletterar mannen. Frågan om krig har hittills varit en ensidigt manlig fråga. Den bör bli en både

manlig och kvinnlig fråga. Få kvinnorna tillbörligt inflytande på statsstyrelsen, är det min fasta övertygelse, att freden icke riskeras för några timmar. En mänsklighet, i vilken rätten avgör och icke svärdet – längta vi icke efter det? Må vi män ta kvinnorna med i arbetet härför, och målet skall komma oss betydligt närmare. Såsom en sammanfattning av det nu sagda, vill jag anföra det upprop, som styrelsen för lokalavdelningen i Kristianstad av Männens förbund för kvinnans rösträtt i dag beslutat utsända genom tidningarna: Enär frågan om kvinnans politiska rösträtt är en rättfärdighetsfråga, enär staten behöver även kvinnan med hennes egenart för att sådana frågor, som röra äktenskapslagstiftning, arvsrätt, barnavård, fadersansvar, skolväsen, religion, nykterhet, sedlighet, sjukvård, fattigvård m. m., må en för alla medborgare så lycklig lösning som möjligt, enär kvinnans egen utveckling i hög grad måste främjas av hennes deltagande i samhällsfrågorna samt enär en varaktig fred mellan staterna säkerligen ej kan bevaras, förrän kvinnorna fått tillräckligt inflytande på statsstyrelsen, mena vi, att männen böra, oberoende av politisk åskådning för övrigt, arbeta för en snar lösning av frågan om politisk rösträtt och valbarhet för kvinnor på samma villkor som för män och uppmana därför dels männen i Kristianstad och omnejd att inträda i vår förening, dels männen på andra orter att bilda liknande föreningar. För några år sedan besökte jag 2:dra kammarens plenisal i vårt nya riksdagshus. Det roade mig att provsitta en av riksdagsmännens bänkar. Jag valde den bänk, som var avsedd för en av riksdagsmännen från Bara härad, det härad jag då tillhörde. På grund av bänkarnes placering i halvcirkel och denna bänks stående på den skarpaste svängningspunkten, hade det blivit intill den plats för en extrabänk utan pulpet. Sedan jag placerat mig i Barabänken och min hustru i extrabänken, sade jag till vaktmästaren: så här skall det se ut, då kvinnan kommer med i riksdagen. Jag minns så väl, hur han utbrast med fast övertygelse: måtte jag inte leva den dagen! Det är många män i vårt land, som säga: måtte vi inte leva den dagen, då kvinnan kommer i riksdagen! För min del önskar jag, att jag måtte få uppleva den dagen. Jag hoppas på den, och jag vill arbeta för den. Jag är fast övertygad, att kvinnan i staten skall bli en väktare för freden, att kvinnan behöver staten för att lyftas över allehanda småaktighet, att staten behöver kvinnans egenart lika väl som männens samt att den kvinnliga rösträttsfrågan är rättfärdig. Den skall därför segra.

Taggar

1910-tal, 1916, Man, Politiska tal, Rösträtt

URI

<https://www.svenskatal.se/tale/august-bruhn-varfor-bora-mannen-arbeta-for-kvinnans-politiska-rostratt-foredrag-vid-offentligt-mote-a-industrihotellet-i-kristianstad>